

Izhaja v Gorici vsak četrtak opoldne. Velja za celo leto 12 L, mesečno 1 L, za inozemstvo 16 L. Na naročila brez dopolne naročnice se ne bomo ozirali. Posamezne številke stanejo v razprodaji 20 stotnik. Uredništvo: Ulica Vetturini 9, uprava ul. Vetturini 9.

GORIŠKA STRAŽA

Rokopisi se ne vračajo. Ne-frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, katere je treba vnaprej plačati, se računajo po dogovoru.

Izdaja konsorcijsko »Goriško Stražo«. Odgovorni urednik: Franc Novak. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Vetturini št. 9.

Pravica državljanstva z ozirom na določbe senžermenske pogodbe.

Pojem državljanstva je javnopravno razmerje, katero ureja zveza poedinca k državi in posebno pa pripadnost istega k državi. To razmerje je v različnih državah različno. V državah z demokratično konstitucijo je pojem državljanstva razmerje poedinca k celoti državne zveze, dočim izvira beseda »podanik« iz nomenklature onih držav, ki so bile še pred kratkim absolutistično vladane ali pa, ki so imele samo navidezno demokratično vladavino. Tu je bil pojem podanstva ali podaništva izražen v stalni podvrženosti poedinca pod državno oblast, s katero je takorekoč neločljivo spojen. Večina držav ima le državljane in ne podanike. Če najdemo besedo »podaništvo« v formularjih, ki jih imamo tu in tam izpolniti, je to še ostanek zastarelega birokratskega rešima.

Državljanstvo se obično pridobiva z rojstvom. Otrok državljanu pridržuje državljanstvo očeta, najši bode rojen v državi ali izven nje. Ta pravica se pridobi tudi z izrecnim ali molčečim sprejetjem v državno zvezo.

Ta splošna načela o državljanstvu kakor tudi posebni zakoni o državljanstvu, domovinski pravici različnih držav pa so sedaj izpremenjeni po določbah senžermenske pogodbe.

V določbah senžermenske pogodbe je postavljena kot glavna podlaga za pridobitev državljanstva v nasledstvenih državah domovinska pravica (pertinenza). Glede nekaterih držav se je tu baza nekoliko omejila. Vsled tega pridobijo one osebe, ki so imele domovinsko pravico v kaki občini nasledstvenih držav, brez drugega (en plein drott) tamkaj domovinsko pravico.

Nasledstvene države so: Italija, Jugoslavija, Čehoslovaška, Rumunija in Poljska. Vsakdo torej, ki ima domovinsko pravico na ozemlju, ki je pripadalo prej avstro-ogrski monarhiji, in pripada sedaj Italiji, Jugoslaviji, Čehoslovaški, Rumuniji ali Poljski, pridobi s tem samim dejstvom t. j. sam od sebe državljanstvo one države, v katere zvezo spada njegova domovinska občina.

V pogledu te splošne določbe obstoje, kar se tiče italjskega državljanstva, sledeče utesnitve:

Pridobivanje italjskega državljanstva ipso iure, t. j. samo posebej, se odreka onim osebam, ki so sicer domovinsko upravičeni v Julijski ali Tridentinski Beničiji, niso pa tu rojeni, in onim osebam, ki so dobile domovinsko pravico po 24. maju 1915 ali pa, ki so pridobile domovinsko pravico kot uradniki, t. j. na podlagi

javne službe. Pač pa se tem osebam prizna pravica opcije. Opcija ali opcijska pravica je pravica izbire glede pripadanja k tej ali oni državi.

Pravica opcije se torej priznava, kakor že ravnokar povedano, osebam, ki so sem pristojne, pa niso tu rojene, osebam, ki so si pridobile pristojnost šele po 24. maju 1915, osebam, ki so si pridobile pristojnost na podlagi javne službe, osebam, ki so bile prej semkaj pristojne bodisi one same ali pa njihov oče ali mati, če je oče nepoznan, osebam, ki so tekom vojne služile v italijanski armadi kakor tudi njihovim potomcem.

Vse te osebe imajo pravico optiranja za italijansko državljanstvo in sicer tekom enega leta od pravoveljavnosti senžermenske pogodbe. Opcija zakonskega moža ima veljavnost tudi za njegovo ženo, opcija starišev tudi za otroke pod 18 let. Otroci nad 18 let so v tem oziru samostojni. Kdor hoče optirati mora v nadaljnjih 12 mesecih prenesti svoje bivališče v ono državo, za katero se je izrekel, ima pa pravico obdržati nepremično premoženje, ki je poseduje v državi, kjer je prej stanoval.

Prošnja za italijansko državljanstvo oziroma opcija se ima predložiti pri pristojnem komisarijatu. Italijanska vlada si je pridržala v senžermenski pogodbi pravico, v posameznih slučajih tudi odkloniti opcijo, posebno iz razloga, da lahko prepreči povratek narodno pronesiranih oseb.

Da ponovim gori razloženo še enkrat: italijansko državljanstvo se pridobi na dva načina: ipso iure na podlagi prejšnjega pripadništva, naj biva priprazen za kjerkoli, ali pa potom opcije.

Kaj nastane v slučaju, ako upravičenci v smislu gorenjih navedb ne optirajo za italijansko državljanstvo ali pa, če se njihova opcija odkloni? Tedaj določa senžermenska pogodba, da pridobijo v tem slučaju prizadete osebe državljanstvo one države, kamor so bile pristojne, predno so si pridobile domovinsko pravico na ozemlju, ki pripada sedaj Italiji. Iz tega sledi, da obdrže osebe, ki so bile nepretrgoma od rojstva sem pristojne, svojo pristojnost neporečno. Samo one osebe, ki niso imele domovinske pravice na tem ozemlju, ampak so jo šele potem pridobile — torej osebe, ki niso tu rojene — so izpostavljene riziku opcije. Vzemimo slučaj, da je oseba tukaj rojena, je tu izgubila pristojnost in si jo je pozneje pridobila. Je-li v tem slučaju opravičena upravna oblast, ji tudi odreči pristojnost? Mislim, da ne, ker rojstvo, ki je bilo normativno v senžermenski pogodbi za tukajšnje pripadništvo, je tu; istotako je tu podana pristojnost. Dotičnik pridobi torej brez drugega italijansko državljanstvo. Kaj pa če se je ta ponovno tu pridobila domovin-

ska pravica pridobila na podlagi službe ali pa po 24. maju 1915? Po duhu senžermenske pogodbe bi se morala taka oseba poslužiti opcije, da si pridobi državljanstvo, kajti akoravno je tukaj rojena, je že izgubila tukaj domovinsko pravico. Vdobjila je domovinsko pravico po avstrijskih zakonih, toda nasprotno senžermenskim določbam. (Dalje prih.)

Vojni poškodovanci, katerim je tehnični urad popravil hišo, so dolžni vložiti prošnjo za odškodnino.

Med onimi, katerim so državne oblasti, kakor vojaški ali civilni tehnični oddelek, popravili njihove hiše na račun vojne odškodnine, vlada velika negotovost glede vprašanja, ali naj predložijo prošnje za ugotovitev vojne škode ali ne. Mnogi si mislijo: saj so mi popravili hišo, kaj rabim še prošnje za odškodnino! Lahko bi stavili, da večina sploh še ni napravila nikakega koraka za predložitev prošnje.

Vsak dvom v tem oziru je odpravila okrožnica generalnega civilnega komisarijata v Trstu od 10. novembra t. l., katera pravi v tem oziru doslovno:

»Prijava vojne škode v svrhu odškodnine je glasom zakona od 27. marca 1919, št. 426, raztegnjenega na nove pokrajine s kr. dekretom od 18. aprila 1920, št. 579, fakultativna (to pomeni, ako hočeš, prosiš za odškodnino, sili te v to nikdo ne. Opazka pisca.)

»Toda v slučajih, ko je privatni vojni oškodovanec dosegel bodisi dobavo materiala na račun odškodnine ali celo popravilo, se ne more izogniti temu, da bi predložil prijavo škode, katera je zanj obvezna, in v tej prijavi ne sme opustiti navedbe glede dobljenega materiala ali izvršene poprave.

»To naj si dobro zapomnijo vsi oškodovanci, kateri so dobili predujme ali dobave materiala ali poprave na račun vojne odškodnine, da si ne bo nihče domišljeval, da more na en način ali drugi izogniti se ugotovitvi svojega morebitnega dolga napram državi.«

Iz navedenih besed okrožnice se takoj vidi, da bodo oblasti natančno ugotovile, koliko imajo oni, ki so dali popraviti svoje hiše po tehničnem oddelku, doplačati državi na te poprave. V kolikor bo cenjena vojna škoda manj, bode dolžnik države. Ako bi kdo opustil prijavo vojne škode, se mu po preteku roka za te prijave lahko zgodi, da ga obremene kar s celim zneskom, ki ga je tehnični oddelek izdal za popravo njegovega poslopja.

Zato opozarjamo rojake, da bodo previdni. Vsakdo mora v dotični prijavi tudi omeniti da mu je tehnični oddelek popra-

vil hišo, oziroma da je dobil material za popravo. Vsak formular prijave ima na zadnji strani vprašanje, katero je treba odgovoriti v navedenem smislu.

Pri sestavi prijave bodite oprezní, da ne bodo številke, navedene v prošnji, preveč različne od cenitve in popisa, ki ga je napravil tehnični oddelek, predno je pričel popravo. Lahko bi pogrešili v škodo države, ali pa — kar je bolj verjetno — v lastno škodo. Vsakdo se mora zavedati, da če bo škoda nižje ugotovljena kakor je državo stala poprava hiše, bo moral doplačati razliko.

-- DARUJTE -- ZA BOŽIČNICO!

Tako se ne podpira naše kmeljištvo!

Komisarijat za samoupravne zadeve naše dežele je izdal pred kratkim obširen proglas, s katerim obljublja našim kmetovalcem vse mogoče ugodnosti pri pospeševanju govedoreje, poljedelstva, prešičereje itd., itd. Lepe besede, lepe obljube. Prav hvaležni bi bili, ako bi za enkrat vsaj mrvica razboznanih zagotovil postala meso. Žalibog, pa moramo ugotoviti, da tudi v tem slučaju je dosti kokodakanja, a nič jajec. Na papirju vse, v dejanju pa ravno nasprotno.

Leta 1918 je bilo. Takrat je začelo ravno bivše namestništvo, oddelek za obnovo v Gorici, dokaj živahno razvijati svoje delovanje, kljub temu da je bilo par starokopitnih cokelj zraven, ki so hoteli tudi pri tem poslu voziti prav po polzevo. Namestništvo je stalo na stališču, ki bi ga tudi današnje oblasti morale brezpogojno upoštevati, da dvakrat da, kdor hitro da in da je brezdomno najbolje, ako se vojnemu oškodovancu povrne v naravi kar so mu vojni dogodki pokončali. Zdej je prišlo par volov, potem dve kravi, nekaj prasičev, zopet par krav, štiri koze, en konj, deset vozov itd., itd., v posamezno porušeno vas. Ne mnogo, ne enkrat. Veliko premalo, da bi zadoščalo za vse. A zmó do značajača...

Takrat je torej bilo, v tisti, vsega pomanjkanja prepolni dobi, ko so se enkrat, meseca avgusta leta 1918, oddajali tudi na slovenski kmetijski šoli v Gorici ogrski prašiči v rejo najpotrebnejšim kmetovalcem porušenih vasi na račun vojne odškodnine.

Koledar 1921.

Poroča Venceslav Belé.

Koledarjeva priloga je imela zelo simboličen naslov: »Božje solze«; to ime znači izraz radosti in bridkosti. — Bogec joče, razsrdil se je na hudobne, pokvarjene ljudi in solze gneva Božjega padajo na grešno zemljo in glej, iz teh njegovih solz gneva kipijo setve in prinašajo dobrote grešnikom, dobrote neizmerni«. (B. s. 28.) — Koledar 1921 bi lahko naslovili: »Človeške solze«, »Domovinske solze«. Lepa in pomembna je naslovna risba na vojnih ruševinah plakajoče — domovine z besedami: »Oj, zlata mati — domovina, s krvjo, solzami napojena...« na to sliko je navezal urednik svoj uvodni članek, s katerim je posvetil letošnji koledar spominu »padlih junakov« — »Jokaj, domovina! Na tisoče tvojih najboljših mož in mladeničev je palo v nesrečni svetovni vojni, ne da bi vedeli zakaj. In mi, ki plačemo za njih, tega tudi ne vemo. Ko bi vedeli, da so se borili za dom in oltar in da so dali za to svoje življenje, bi nam to bilo v tolažbo, tako pa je naša žalost neizmerna in nimamo druge tolažbe ko Boga, v katerega zaupamo, da se bo strašni zločin svetovne vojne obrnil našim družinam v dobro in da bo iz krvi vrlih mož in mladeničev, ki je bila po nedolžnem prelita, priklilo blagostanje in sreča za njih potomce«. — Tu imamo že nekako tesno idejno zvezo med »Božjimi solzami« in Koledarjem; če kdaj,

so morale med to krivično vojno padati poleg človeških tudi Božje solze na zemljo, na to grešno, polno hudobnih, pokvarjenih ljudi. — Ta Koledar ne proslavlja vojne, ampak jo s svojimi solzami preklinja, posvečen je »vsej neizmerni žalosti, ki smo jo trpeli v tem strašnem času, vsem neizmernim solzam.« Vsaka žrtev je nekaj groznega, a žrtev, katera je padla brez pravega namena, o kateri nihče ne ve, zakaj je padla, je nekaj najgroznejšega. Ta Koledar je posvečen takim — našim žrtvam. — Kakor rodi vsaka Božja solza blagoslov, tako rodi prej ali slej nekaj dobrega vsaka nedolžna žrtev. To je naše upanje in naša tolažba. Ker šele v teh dneh, ko je izšel ta Koledar, prav izpoznavamo, kako zaman so padle vse te žrtve, nam postane ta Koledar ne le izraz bridkosti glede preteklosti, ampak tudi glede žalostne naše sedanosti.

Marsikdo je pričakoval in bi si želel pač boljših slik v Koledarju, a upoštevati je treba sedanje razmere in sedanjo draginjo, vsled česar je onemogočena ali vsaj otežkočena velika oblika in izdelava klišejev, oziroma skrbna retušna slik, ki bi zahtevale tudi finejši, a veliko dražji papir. — Za prihodnje leto upamo manj, zato pa večjih in vsled tega boljših slik. Pri letošnjih vojaških slikah je treba posebno to upoštevati, da so nekatere povečane, druge pomanjšane, mnoge posnete po zelo slabih originalih. Kljub vsemu je ta Koledar z nad 1000 portreti znamenit album, ki ohrani zgodovinsko vrednost, zato naj bi

ga vse družine skrbno hranile in ne trgale, kot se je žal po navadi godilo s Mohorjevimi knjigami, katerih izgubo bomo še bridko pogrešali. Naj bi naše izobraženstvo resno podučilo priprosto ljudstvo, kako je treba na vsako knjigo paziti in jo skrbno hraniti. Poleg duhovščine, ki ima po večini v rokah poverjenišvo za Koledar, ima posebno priložnost in dolžnost naše učiteljsvo, da vceplja ne samo ljubezni do čtiva šolski mladini, ampak tudi spoštovanje do vsake slovenske knjige, in to posebno v teh časih pomanjkanja knjig in njihove velike draginje.

Ker s fotografičnimi klišei v fini rastrovi reproducijski tehniki nikakor ne bo lahko mogoče doseči pri slikah na takem papirju res umetniških efektov, bi si za naprej želeli v Koledarju nekaj umetniških risb (poglej naslovno) in portrete po možnosti v tehniki Millerandove slike (str. 86.) Morda bi bilo mogoče pridobiti Tratnika in Bucika ter druge tudi drugod bivajoče umetnike n. pr. Santelja; njihove risbe naj bi se izdale potem v obliki dopisnic na primernem papirju; to bi krilo stroške in širilo domačo umetnost.

Po svoji zunanji obliki nas Koledar spominja predvojnega Mohorjevega, po katerem so posnete tudi glave mesecev; Koledar je po obliki in vsebini precej manjši kot ta. To je za naše razmere veliko.

Poleg omenjene posvetitve »Padlim junakom« ima letošnji Koledar pred vsem podučno praktično vsebino. Med to pre-

vladuje politično socialni, zemljepisni in zgodovinski moment.

Zorko nas seznanja s prekmurškimi Slovenci, ki so nam bili res malo znani in nas po svoji usodi v marsičem spominjajo beneških Slovencev. — Urednik ima zanimivo razpravo o aktualnem vprašanju boljševizma, ki pretresa in zanima celo Evropo. — Znameniti zgodovinar prof. dr. Fr. Kos, (kateri izdaja veliko delo »Gradivo za zgodovino Slovencev«, doslej izšli štiri debeli zvezki) podaja po vojski ustvarjene zemljepisne premembe v Evropi. (Pridejani zemljepis naj bi bil priobčen v nekoliko večji obliki, vsaj na celo stran.) — Urednik nam podaja poročilo o koncu svetovne vojne — s pomembnim? — in nekaj narodno-političnih drobtin.

V podučni smeri je prispeval V. Vodopivec s svojim sestavkom o tamburkah, katerim hoče — kot narodnemu glasbilo — pridobiti pravo umevanje in pravo veljavo. — Primožičev članek o pravdi za motenje posesti, je zelo koristen in potreben. Naj bi si naši kmetje dobro zapomnili njegove besede: — »Proč s točzami radi motenja posesti!« Podobnih člankov, ki imajo aktualno praktično vrednost, bi si želeli še več. — Ušajev članek o napravil dobrega sadjevca naj bi vsaj nekoliko izpodrinil tisto proketo hribovsko šnoparjijo in žganjekuho. (V to svrhu naj bi nam naša knjigarna oskrbela Humekovo knjigo: Sadno vino Ljubljana 1917.) — Potrebni so bili uredniški podatki glede begunske podpore in vojne odškodnine. —

Reklo se nam je takrat, eno tretjino nabavne cene plača namestništvo, dve tretjini pa pojdeti na breme vojnega oškodovanca, ki jih poravnava, ko dobi odškodnino oziroma se mu odbijeta od celokupne odškodnine, ki se mu prizna in odmeri.

Voditelj in tudi uradniki kmetijskega oddelka namestništva so celo zaupno trdili, da država tudi od tega dve tretjinskega zneska znatno popusti, ako ga ne popolnoma odpiše!

Prasiči, ki smo jih takrat dobili, so nekaterim pocrkali, drugi so jih morali zaslišno zaklati, le redki so prišli do pravega uspeha z njimi.

Od takrat ste potekli dobri dve leti. Mnogo se je izpremenilo. Tudi naziranje o pomaganju vojnim oškodovancem. Nič o popuščanju, nič o izbrisu kupnine za prevzeto žival, pač pa strog odlok deželnega komisarijata, ki nam žuga s tožbo, ako ne plačamo do konca decembra t. l. dotično svoto za svoj čas prejetega prasiča.

Vedite, gospodje pri komisarijatu, to ni v skladu z Vašimi obljubami! To ni v skladu z obljubami bivše vlade!

Mi imamo še porušene domove, uničene vinograde, razkopane njive, nimamo ne krav ne volov, da bi obdelali svojo zemljo, nimamo skoro najpotrebnejšega za vsakdanje življenje, nismo dobili pod sedanjim režimom niti beliča vojne odškodnine, dasi so nam obljubljali in nam obljublajo deveta nebesa, mi tudi ne vemo, ali jo dobimo v doglednem času, in koliko bo znašala. Smo brez obleke in obutve, žuga nam na novo pomanjkanje živil, semen, gnojna, smo brez denarnih sredstev, nimamo kredita! In sedaj pridete še, gospodje od deželnega komisarijata, z nožem nad nas, češ: plačaj drugače tožba. To, gospodje, ni prav, to ne soglašajo z Vašimi obljubami. Tako se kmetijstvo ne podpira.

Nismo taki, da bi se hoteli odtegniti svoji dolžnosti, a dajte in priskrbite nam sredstev, da si moremo zaceliti vojne rane, potegnite se pri naših novih gospodarjih, da nam izplačajo odškodnino, potem pridite po povračilo. Nikdo se ne bo branil. Vsi izpolnimo svojo dolžnost.

Deželnega komisarja poznamo kot moža, ki vsaj hoče cutiti z ljudstvom, saj je naše dežele sin, za to si ne znamo prav tolmačiti, kako je mogel on, kot dober poznavatelj naših skrajno žalostnih razmer, podpisati citirani odlok. Ali straši kakšen zli duh v deželnih uradih. Gospod komisar, poiščite in ozdravite ga. Zdaj niso časi, da bi se ljudstvo begalo brez potrebe in brez kazni.

Gospod komisar? Odredite preklic tega ukaza in dovolite ljudem rok plačila do časa, ko dobijo odškodnino.

S tem napravite dobro in pametno delo ljudstvu in tudi sebi uslugo.

Živinozdravnik I. Gerbic — Solkan.

Bolezni domačih živali -- človeku nevarne.

So gotove bolezni domačih živali, katere se prenesejo tudi na človeka. Ena teh je:

Tuberkuloza goveje živine. Statistika dokazuje, da je 25% vseh goved tuberkuloznih. Ena sedmina vseh ljudi umrje na tuberkulozi. Ali je kakšna zveza med tema dvema statistikama? Je, ali v zelo majhni meri, to se pravi, človek se lahko okuži od jetičnih živali, toda v redkih slučajih. Dokazano je neštetokrat, da so ljudje pili mleko krav, katere so ime-

le tuberkulozno vime, ter ostali pri tem popolnoma zdravi. Na drugi strani je spet dokazano v nekaterih slučajih, posebno otrocih, da jim je bil vzrok infekcije mleko bolnih živali. Toda vseeno je nevarnost, katera grozi človeku s tem, da uživa mleko tuberkuloznih živali zelo majhna, v primeri z nevarnostjo, kateri je izpostavljen s tem, da pride v dotiko s sočlovekom, kateri trpi na odprti tuberkulozi.

S strogimi sanitarno-veterinarnimi odredbami se bo tudi tuberkuloza goveje živine omejila in s tem nevarnost infekcije človeka.

Ne pij pa nikoli neprekuhanega mleka, čeravno se pri zavretju mleka bacili tuberkuloze ne uničijo, obvaruje se pa pri tem drugih bolezni. Ako oni, kateri molze, vidi, da v vimenu ni vse v redu — naj pokliče veččaka, da odloči, ali je mleko užitno, ali ne.

Pasja steklina je kakor znano človeku silno nevarna. Steklega psa spoznamo po tem, da je pes v začetku obojeloosti godrnjav, nemiren, nervozen, kar zapazi posebno lastnik psa, kateremu takoj pade v oči sprememba v obnašanju obojelo živali sploh. Posebno viden znak obojeloosti je perverzen okus obojelo živali, to je obojelo pes žre slamo, zemljo, kamčke, les in druge neprebavljive predmete. V poznejšem stanju bolni dobi pes krče, ogriže vse, kar mu pride naproti, ako more zbeži od doma ter drvi brez miru in brez cilja okoli. V poznejšem stadiju obojeloosti pes ohromi, spodnje čeljusti mu visi navzdol, zadnje noge ga ne nesejo več, nakar obleži; za par dni pogine vsled ohromelosti.

Pasja steklina se ne prenese samo na človeka, ampak na vse domače živali sploh.

Steklega psa naj se naredi takoj neškodljivega, ako bi bil ugrizel ljudi, pridejo ti v poseben zavod.

Konjske garje so se posebno v vojni silno razširile. To kožno obojeloost povzročajo male živalice, katere se zarijejo pod kožo, kjer neprestano kopljejo silno majhne rove, kar povzroča srbenje. Konj dobi na koži majhne bulice, se drgne in grize; na koži mu nastanejo cele kraste, dlaka odpada, konj vidno hira in ako se ne leči, tudi pogine vsled oslabelosti.

Tudi človeka se primejo konjske garje. Je to bolezen, katero poznajo posebno oni, kateri so v svetovni vojni pretrpeli noči v slabih prenočiščih. Zdravilo, katero predpiše zdravnik, človeka kmalu reši te srbeče bolezni.

Konjska smrkavost je tudi človeku nevarna. Kedaj je konj bolan na tej raznolični bolezni in kedaj ni, odloči samo veččak potom posebnih preizkušenj. Konjska smrkavost velja do danes za neozdravljivo in prinese človeku, kateri bi se z njo okužil — gotovo smrt.

So še druge različne bolezni domačih živali, katere bi nam bile nevarne s tem, da uživamo meso, toda stroga kontrola posebno po klavninah nas obvaruje pred temi nevarnostmi.

Dopisi.

— Iz Tolmina. Od raznih strani moramo Tolminci slišati očitjanje, da je v Tolminu narodno življenje ne le opešalo, ampak je narodna zavednost celo umrla. Tolminci so se izneverili svojem narodu, so se potujčili, so poturice! To očitjanje slišiš od vsakega deželana, ki pride v Tolmin, to slišiš od duhovnika, od učitelja,

od župana in ta glas gre po celi deželi. V obrambo časti oglašane se ter podajam naslednje nepristransko pojasnilo:

Kakor je bil Tolmin pod bivšo vlado središče naših gorskih krajev, postal je pod sedanjo vlado še več. V Tolminu poslujejo vse oblasti kakor v kakem mestu in sicer: civilni komisarijat, okrajna sodnija, davčni uradi, civilni gento za vzpostavitve, tu imamo orožniško okrajno postajo, finančno, vojaško posadko z 500 možmi, dalje je tu učiteljski z 160 učenci, razni profesorji in učitelji in cela vrsta zasebnih uradov in stavbenih tvrdk, ki zaposlujejo že same v poletnem času na stotine delavcev in uradnikov. Vse te oblasti, cel ta regiment ljudi se koncentrirajo ob gotovih urah na par sto kvadratnih metrih, kjer vlada vedno največja gneča in vrvenje. In ker so ti ljudje tujci, ki so prišli v Tolmin radi službe ali radi dela in ne govore slovenski, zato se čudi vsak in pravi: v Tolminu je vse laško — a zapomnite si gospodje: ti ljudje niso Tolminci!

Očita se Tolminu dalje, da je izgubil svoje narodno lice, ker nima več slovenskih napisov na trgovinah. — Pred vsem poudarjam, da so ohranile nekatere trdke slovenski napis, nekatere imajo dvojezičen, vse pa, ki nimajo napisa, čakajo, da denje slovenskega, a kar je samolaških napisov na trgovinah, poudarjam zopet: ti niso ne Slovenci, ne Tolminci. Moje mnenje je: da imajo Tolminci v Tolminu pravico do slovenskih napisov in zato naj jih tudi nastavijo.

Pa Tolminci se preveč udeležite raznih veselje, sestankov in prireditev, vsled česar trpi Vaša čast. — V Tolminu je res preveč teh reči — a poudarjam zopet: Tolminci jih ne prireajo in se jih ne udeležujejo razen nekaj gospodičen in tu pa tam kdo drugi. Tu pa bi opozoril gotove Tolmince, da jih ne more nihče prisiliti, da morajo na veselice, na ples, na prireditve, da morajo razobesiti zastave ali razsvetliti hiše ob gotovih prilikah. Pa v Tolminu ste blagoslovili zastavo, ste telegrafirali, ste razobesili zastave itd. itd. — Res je, gospodje, a teh „zločinov“ ni napravil noben zaveden Tolminec — ampak drugi.

Naznaniti pa moram celi slovenski javnosti, da imamo v Tolminu nekaj in še več kod nekaj, česar pa v drugih občinah nimate:

Imamo tu „Rokodelsko bralno društvo“, ki ima svojo knjižnico, ki goji narodno petje in ima svojo bralnico z vsemi slovenskimi časniki z dežele ter šteje 120 udov; imamo „Marijino družbo“ ki šteje 160 deklet, ki ima tudi svojo knjižnico, ima redna predavanja in ki je priredila letos javno veselico; imamo podružnico Ciril-Methodove družbe, ki tudi dobro deluje in imamo društvo „Otroški vrtec“, ki se tudi pripravlja, imamo tudi izvrsten pevski zbor z orkestrom, ki se prištevava lahko najboljšim v deželi — a da se ne gibamo tako, kakor bi radi in bi vsi želeli — zapomnite si: nismo vzrok mi Tolminci!

Konečno odgovarjam dopisniku zadnje „Goriške Straže“ na dopis „Spomini iz Tolmina“, naj opozori v prihodnje slavno učiteljsko komisijo, da ukrene pri pristojnih oblastih primerno, da ne bodo izpiti v zimskem času, ter da si vsi pravočasno poskrbe hrano in stanovanje. Tolmin je sicer „piccolo Parigi“, mala vas ali trg — ne pa veliki Paris! Tudi ga opozorim, da gospa Grom-Vrtovec, ni pripenjala odlikovanj vojakom.

vsem izviren in neodvisen od prvega.

Poezijo zastopa letos Gradnik samo s sonetom „Tolmin“, ki je po svojih osebnostno-zgodovinskih reminiscencah soroden njegovemu sonetu v letošnjem »Zvonu«, str. 498. »Na goriškem Gradu: »Si Ivan Gradnik mojih dedov ded?« i. t. d. Z lepim številom topló občutenih pesmi so zastopani Jurca, Pastuškin, Tratnik in Gruden; po večini vsaj so to vojni motivi (Jurčevi: Vojni odmevi). V teh težkih in temnih časih, še polnih vojnih odmevov, vplivajo zelo blagodejno sredi vsega tega neznoznega ozračja nekateri nevojni motivi, kakor n. pr. Tratnikove poetične skice, Pastuškinova »Dekleta s kitaro« ali pa tista lepa Gradnova idila iz kraškega življenja: »Pri Mohorinkinih«. Naj bi nam prinesel prihodnji Koledar več takega blaga, da si nekoliko odpodijemo ob teh težkih dneh, vojne groze in begunskega življenja, da bi vsaj nekoliko pozabili vojne odmeve in ves vojni smrad. Res je vse naše sedanje življenje in mišljenje in vse čuvstvanje zastrupljeno vojnega ozračja, da skoraj nimamo in ne vemo kaj drugega povedati, a ravno zato nam je treba razvedrila. Treba nam je ven iz te vojne more, kakor je treba človeka ven iz zastrupljenega ozračja bolniške in mrliške sobe! Sentimentalnost nas zastrupi, treba nam je vedrega zdravja — za težko delo.

*) Naš prvi montanjarski patatolog slovenski, ki pač dobro pozna tozadevno literaturo, nikakor ne bi bil smel izpustiti glavnega historičnega podatka v monta-

Toliko v obrambo narodne časti Tolmina po raznih govorih v javnosti in v časnikarstvu. Prepričan sem, da bo Tolmin delal vedno čast slovenskemu narodu vkljub izpremenjenim razmeram ter da ne bo med nami ne Judežev, ne Efijsalov, ne janičarjev, ne poturic ampak zavedni Slovenci, ki bodo znali vedno potegovati se za svoje narodne pravice na postavni podlagi.

Pomislite pa tudi dalje gospodje, kako težavno se je v takih razmerah sukati na vse strani! Lažje je biti v zadnji gorski vasi!

Ivan Rojec, dekan.

(Opomba uredništva: Po izjavi č. g. dekana Rojca ni gospa Grom-Vrtovec pripenjala odlikovanj dne 11. novembra; zato radovoljno popravljamo poročilo v zadnji „Gor. Straži“.)

— Iz Idrije. Tukajšnja ženska podružnica Ciril-Methodove družbe je priredila na Miklavžev predvečer našim malčkom zelo lep večer. Na vspeh je bilo petje, deklamacija in godba. Seveda glavno točko je tvoril Miklavžev nastop s svojim spremstvom, ki je vzbujal pri otrocih veliko začudenje in mnogo veselja. S svojimi obilnimi darovi je marsikateriga prijetno iznenadil. Bil pa ni to samo lep večer za naše najmlajše, tudi odrasli smo imeli lepo razvedrilo, naslajajoč se ob ubranih glasovih nalašč v to svrhu izvežbanega ženskega zbora in ob melodijah izbornega salonskega orkestra. Marljivi Ciril-Methodovi podružnici smo hvaležni za užitek, ki nam ga je nudila in izrekamo upanje, da najde kmalu zopet priliko razveseliti nas z novo prireditvijo.

(Op. ur.: Kaj pa podružnice po ostalih naših trgih? Ali spijo spanje zakletih kraljčin in čakajo junaškega viteza, da jih prebudi v novo življenje? Ali nimajo trgi, ki se čutijo dolžne posečati tuje prireditve, pokazati svoji mladini ničesar svojega?)

— Iz Solkana. Čudno napredni smo v Solkanu, da imamo šolski poduk celo o največjih cerkvenih praznikih kakor n. pr. 8. decembra, kljub temu, da je v uradnem listu 8. december zaznamovan kot prosti dan. Nikjer ni bilo šole, samo Solkan se odlikuje v tem oziru. Kdo več ukaže, ali oblast v Trstu ali šolski nadzornik? Šolski vodja da tudi lahko petkrat na leto prosto sam od sebe. Kje je tukaj krivda?

— Nekaj kulturnih drobtinic. Listov prijatelj z dežele nam piše: »Postali smo državljani tiste države, katere predstavniki so se še nedavno ponašali s svojo trojno kulturo. Tudi od tistih, ki so med nas prišli, so se mnogi širokoustni, da nam prinesejo svojo kulturo. Tisto kulturo — preteklosti posebno — mi dobro poznamo in jo spoštujemo! — Ali so pa tudi to znaki kulture, kar priobčuje v Tridentu izhajajoči list „Internazionale“. Italija ima 4877 občin brez stranišč, 1354 občin s slabo in pičlo pitno vodo, v 1700 občinah niti ne poznajo prebivalci mesnih jedi, v 600 občinah ne samo da ni zdravnik, ampak niti babice, 366 občin je brez pokolišča... Te podatke je priobčil tudi v Bocnu izhajajoči „Der Tiroler“. — Pri tistem podatku o velikanskem številu 4877 občin brez stranišč (!!) sem se domislil nekaterih izobraženih gospodov, ki so preživeli svoje tozadevne stiske in bridkosti v vojnem prognavstvu; ti so bili v posebni meri deležni kulturnih razmer in — dobrot! Po vsej pravici se je bati, da postanemo tako nekulturni, da tako kulturo začnemo zaničevati.

Ravno tako tudi pošne določbe in Sirkovi pregledi davkov in pristojbin, ki so nas šele začeli žuliti in pritiskati.

Med leposlovnjo in zabavno prozo zavzemajo prvo mesto Starovaškega spomini na Zagreb (I. Akademjska svoboda. Ker pogrešamo II., lahko z veseljem sklepamo, da bo prihodnji koledar te spomine nadaljeval.) To so spomini zrelega moža, ki s fino ironijo in zdravim humorjem gleda nazaj na dobo svojih dijaških let. Sredi vsega vojnega in tožnega ozračja letošnjega Koledarja so ti spomini (poleg dveh humorističnih sestavkov) kakor nekaki prijetni trenutki lahkega oddiha. — Čeboklijev »Smrad« nam zopet z vsjo težjo vojne móre leže na dušo. — Medtem ko bo Starovaškega spis zanimal bolj izobraženstvo, bo priprosto ljudstvo z zanimanjem čitalo šaljivo — resni spis: »Krompir.« — Marsikdo se bo čudom čudil, ko najde v Koledarju pod naslovom »Gregorčičeva proza« mesto kakega poezije polnega, v visoke idealne sfere dvigajočega s asa — samo »govor o žledocu«. Kdor dobro pozna Gregorčiča iz njegovega življenja in njegovih pesmi, pozna tudi njegov fini sarkazem in njegov včasih skoraj strupeni humor. — V tem navidezno tako materialnem govoru se nam kaže ena izmed najidealnejših smeri Gregorčičevega delovanja: Ta govor je zdravega, včasih tudi ujedljivega humorja polna in fina ironizacija praktičnega in teoretičnega (contra Büchner et comp.) materializma. S svoje idealne višine gleda pesnik z zaničljivim in pomilovalnim zasmehom v nižine material-

nosti. — Kakor iz mnogih njegovih socijalnih pesmi, nam tudi iz tega govora krepko zazveni struna — usmiljenja s trpini. Formalnega pesnika nam izdaja v tem prozajnem spisu — bogastvo rim: Vaša gada, kaj bi rada? Lenuhi — žeruhi. Možake — kostenjake. Kako hodijo in sedé, kako beže in spé, kako nos vihajo, kihajo in dihaajo! Z motiko in drevosom — po papirji s peresom.

Vsi se poté, da svoj trebuh redé!
Marsikteri domorodec,
domorodec — za žledoc.

Modrost in norost — Imeniten, pa tudi siten. Ne kopati, ne orati, ne sejati. Ne kupovalcev ne prodajalcev, ne soldov ne soldatov ne advokatov. I. dr.

Četudi to Gregorčičevo delo z marsičem razodeva pesnika, je vendar to predvsem govor Gregorčiča — človeka; ker je to pustni govor, ga seveda ne smemo meriti z merilom poezije. — Nastal pa je ta govor pod vplivom Stritarja; Stritar je ljubil take duhovito-šaljive govore v prijateljski družbi in jih uvedel tudi v našo literaturo. Priobčeni so bili najprej v njegovem »Dunajskem Zvonu« in potem sprejeti v njegove »Zbrane spise«; v VI. zvez. imamo take govore: Vino, žledoc. Sol. Srce. Da je nastal Gregorčičev govor pod vplivom njegovega glavnega učitelja Stritarja, nam priča med drugim dejstvo, da imenuje h koncu Stritarjev psevdonim — Boris (Miran) in citira njegove verze. Dasi imamo pri Stritarju in Gregorčiču šaljivi govor o žledocu, je vendar zadnji po-

njarski patatologiji: S. Rutar: Zgodovina Tolminskega str. 150: »Krompir (na Bolškem »čompe« imenovan) začeli so šele koncem preteklega stoletja saditi.« (Ker je ta zgodovina pisana l. 1882., velja to za čas pred l. 1800.) Torej poznajo hribovci krompir kakih 150 let! — In potem ne bi smelo izostati najbolj klasično in poetično mesto o krompirju, kar jih ima naša literatura, to je pečenje krompirja v X. pogl. Stritarjevega »Gospoda Mirodolskega« in posebne besede: »Pesnice (= Vodnik), ki nam je pel: »Na žganici tropine«, imenoval ga je, »steber kranjske, ali recimo: Slovenske dežele«. Oj ti ljubi sadež! Svet skoraj živetni ne more brez tebe: na kmečkih mizah te imajo in na gosposkih, v raznih oblikah, tudi v — oblicah. Vživa te kmet, kateremu si včasih skoraj edina hrana, in vživa ta gospod, ki ima vsega dovolj, in vendar ti nisi imeniten. Skromno je lice tvoje, ne žari se ti, kakor tvoji gosposki sestri pomaranči. Pomaranče so imenovali stari: zlati jabelka; jaz ne vem, ali nisi ti morebiti bolj vreden tega lepega imena!« — Omenjeno poglavje lahko imenujemo slavospev slovenskega krompirja. — Omenili smo že Vodnikov izrek; med svojimi ugankami ima Vodnik eno, ki se glasi: »Kter' hočejo moja jabelka jest', — ni treba nikol' jim mene otrest'; — le deblu poderi, — pod mano poterli!« (= Krompir). Tu imamo isto poetično primero kot pri Stritarju! V narodnem pesništvu res da nimamo krompirja posebno opevanega; to je tudi povsem naravno,

* **Kostanjevica na Krasu.** V Kostanjevici se gradi vojni spomenik. Za zgradbo se jemlje kamenje porušene cerkve in bližnjih hiš. Dasi pa traja delo že polnih osem mesecev, dotični g. podjetnik še do danes ni poskrbel svojim delavcem za primerno stranišče. Za stranišča služijo porušene hiše in — vodnjaki, iz katerih so porabili vodo za malto.

— **Tat na Tolminskem.** Pred nekaj tedni je prišel v neko vas na Tolminskem neki uradnik radi državnih podpor za vdove in sirote padlih. Proti večeru se je ustavljal nekaj časa v neki hiši (pri občinskem zastopniku). Domači so bili zaposleni v veži pri delu, tako da je bil gost sam v izbi. Reguliral je stensko uro in drugo srebrno uro, ki je visela na steni. Nato se je pomudil nekoliko pri domačih v veži, šel potem zopet v izbo po svojo opravo in jo zapustil sam brez vsakega slovesa. Ko je prišel hišni gospodar v izbo in hotel kot navadno žepno uro naviti, je ni bilo več na steni. Tatvina se je naznanila naslednji dan crožnikom, ki so objubili svojo takojšnjo pomoč, pa do danes še ni sporočen nikakr uspeh. Priporočamo našim ljudem strogo previdnost, ker danes je poštenje, pravičnost in resnica popolnoma zakopana za nas Slovence.

Politični pregled.

Jugoslavija. V nedeljo, dne 12. t. m., se je prvič sestala v Belgradu novoizvoljena ustavodajna skupščina. Navzoči so bili po večini vsi poslanci. Vsled sporazuma med demokrati in radikali bo predsedoval konstituenti Nikola Pašić. Ta je v svojem govoru poudarjal velik pomen konstituante za bodočnost države. Izrekel je nado, da bodo vsi poslanci sodelovali s svojimi najboljšimi močmi na določanju temeljnih načel države.

Železniški minister dr. Korčec je podal ostavko. Ostavko je podal tudi hrvatski ban, dr. Laginja in ministerski svet jo je tudi sprejel.

O sprejemu Bolgarske v Zvezo Narodov poročajo listi sledečo zani v t: Ko je angleški odposlanec v svoji komisiji za sprejem držav v Zvezo Narodov, Lord Robert Cecil, podal svoje poročilo o Bolgarski in njeni pripravljenosti izpolniti zahteve mirovne pogodbe, je stavil predlog, naj se Bolgarska sprejme v Zvezo. Njegovemu mnenju sta takoj pritrčila Rumunec Jonescu in Jugosloven Spalajković, kar je izzvalo v sebi živahno odobravanje. Za sprejem so glasovali tudi delegati drugih držav, le francoski in poljski delegati so se glasovanja vzdržali. Nastop jugoslovenskega delegata bo gotovo razveselil vsakogar, ki mu je pri srcu zблиžanje obeh sosednih slovanskih držav.

Reško vprašanje se ni za las približalo rešitvi, med D'Annunzjem in rimsko vlado še ni prišlo do sporazuma. Zdi se, da se je guverner po Italijanih zasedenega dela Dalmacije, admiral Millo, D'Annunziju res odtujil. Iz admiralovih izjav, ki jih prinašajo listi, sledi, da hoče Millo ohraniti zvestobo Italiji. Izjavil je, da je pripravljen zahtevati od svojega vojaštva strogo disciplino v smislu odredbe rimske vlade. Izjavil je celo, da bi se morebitnemu D'Annunzijevega poskusa prodre v Dalmacijo upri z orožjem v roki. Millo je pregledal radi ohranitve javnega reda iz Zadra posebnega poročevalca lista »Idea Nazionale«. Tudi je zapovedal svojim podložnim poveljnikom, da odstranijo vse elemente, ki so prišli preko morja v Dal-

macijo z namenom, da organizirajo odpor proti izvršitvi rapalske pogodbe.

Švicarski narodni svet je izvolil tešinskega poslanca Garbana za predsednika švicarski republiki za leto 1921. Novi predsednik je izjavil v svojem nastopnem govoru, da ostane ves tešinski kanton zvest zavezi in da noče ničesar vedeti o D'Annunzijevega proglašenju. Garbana je rodom Italijan in je bil tudi izvoljen poslancem po italijanskem prebivalstvu tešinskega kantona v Švici.

Avstrijska republika je volila dne 8. t. m. svojega predsednika. Kandidate so postavile tri stranke: krščanska socialna, nem. nacionalna in socialistična. Pri volitvah ni dobil noben kandidat večine, dasi se je glasovalo trikrat. Šele naslednji dan je prišlo do kompromisa med krščanskimi socialci in nemškimi nacionalci, ki so zedinili svoje glasove na dr. Mihaela Hainischa, tako da je ostal socialistični kandidat v manjšini. Novi predsednik republike ne pripada nobeni stranki in je znan kot pisatelj v carinski stroki in v stroki narodno-gospodarske politike.

Irsko gibanje zadobiva vedno večji obseg. Vse dosedanje odredbe angleške vlade niso imele drugega uspeha, kakor ta, da so se duhovi le še bolj razburili in da je postal irski odpor napram vladi le še silnejši. Ustaja se posebno širi po pokrajini Cork. Mesto je v plamenih. Ogenj se je zanelil v središču mesta, odkoder se širi proti zunanjim delom. Plamen je uničil pri tej priliki slovito Carnegijevo knjižnico. Med sikanjem plamenov pokajo bombe. Streljanje je silovito preplašilo ljudstvo, ki skuša pobegniti iz gorečega mesta. Policiji in ognjegascem skušajo uporniki preprečiti reševalno delo. Veliko je število mrtvih in ranjenih. Neka vojaška stotnija, ki je hitela proti mestu, je padla upornikom v past: uporniki so jo obkolili in razorožili; tudi pri tej priliki je bilo več mrtvih.

Na Madžarskem stoji še vedno v ospredju dnevne politike vprašanje vladne oblike. Kakor povsod drugod v premaganih državah, tako skuša antanta tudi na Madžarskem uveljaviti svojo voljo. Nien odpor proti Horthyju postaja vedno večji. Francija in Anglija protežirata za madžarskega državnega upravnika grofa Aponyja, Italija pa bivšega nadvojvoda Jozefa. Antantne države so si samo v tem edine, da se imenuje mož, ki se ni kompromitiral z zvezami z vojaško stranko. Po prvotnem angleškem vplivu in temu sledečemu francoskemu vplivu se pojavlja sedaj na Madžarskem italijanski vpliv. Francija je sedaj popolnoma zaposlena s preprečevanjem pridruženja Avstrije Nemčiji a še skoro podpira povratek cesarja Karla na madžarski prestol. Temu pa odločno nasprotuje Italija, ker se boji, da bi pomenil povratek cesarja Karla vsaj delno vspostavitev nekdanje habsburške monarhije.

Za Božičnico.

Najsvetejša Tvoja lastnina je Tvoja deca: Zato varuj in čuvaj jo kot punčice v lastnem očesu. Tisoče nežnih nedolžnih bitij je moralo pustiti svoje življenje v proslutih avstrijskih begunskih taboriščih, stotine nam jih je umorila lakota in mraz in granate. Kar jih je ostalo, so bolni slabiči, ki potrebujejo nežnega negovanja.

Sedaj od tu.

(Sonetni šopek. Zvezal Albin Kušar.)

16. Trnovski gozd.

Kje tisti časi so, kje tisti dnevi, ko Kras krasilo so mogočni hrasti? A prišle tuje so na Kras oblasti, odkazali so hrastom se grobovi pod morjem, kjer beneški so bregovi samevali in morali so pasti vsi velikani — to so pač kontrasti — da temelj so postali stavbi novi.

Še danes nosijo na svoji glavi edino hrasti kraškega izvira stoletno slavo Markovega leva. Katero mesto se pač zdaj postavi, ker žalostinke tudi zdaj sekira v trnovskem gozdu dan na dan prepeva.

17. Pesnitev in resnica.

»Zmagavec je premaganca objemal, mu manifest svečano stiskal v roke, v njem bil načrtal nove je odloke, po kojih bo stališče on zavzemal: — Prostosti nikdar tebi ne bom jemal, za tvoje v šolah bom skrbel otroke, uradnike vse tvoje vsake stroke prevzamem. Kmeta jaz ne bom izžemal. Na tem pravičnem jaz stojim stališču, usodo bratu lajšati nemilo.«
»Priatelj, nehaj, ti gotovo sanjaš, mogoče burke z mano zdaj uganjaš, takoj povej, kje to se je zgodilo!...
»Vse to sem videl v Kino-gledališču.«

Koliko vojnih sirot imamo? Oni, ki bi morali za nje skrbeti, nimajo za nje srca.

Na celem svetu se radujejo otroci o Božiču.

V gorki sobi ob lepo okrašenem in z svečkami razsvetljenem božičnem drevescu prebijejo ta družinski večer.

A naša deca bi morala letos v nezakurjenih barakah od mraza drgetajoča in lačna spominjati se tega dne.

Podpisani odbor hoče tem revežem prirediti božičnico. A ti, narod, daj, kar moreš dati. Najsvetejši narodni davek je to. Nihče, kdor le zmore, se mu ne sme odtegniti. Vsak je dolžan dati: vsaj ono, kar mu preostaja. Odbor sprejme vsako darilo bodisi v denarju ali blagu. Kdor more dati mnogo, naj da mnogo, kdor zmore le malo, naj da malo.

Darila sprejemajo v ta namen od odbora pooblaščenca in upravnštva Goriške Straže. Odbor.

Katere otroke se bo obdarovalo pri Božičnici? Predysem se bo odbor oziral na revne vojne in druge sirote, v drugi vrsti na druge siromašne otroke iz Gorice. Varuhi otrok, oziroma stariši naj prinesejo najkasneje do ponedeljka 20. t. m. tozadevne prošnje v upravnštvo Straže (ul. Vetturini 9, pritličje) in naj v kuvertirani prošnji navedejo sledeče podatke: število otrok, njih starost, gmotni položaj, naslov. Najkasneje do četrtega 23. t. m. bo odbor na vse došle prošnje pisмено odgovoril.

Božičnica se vrši dne 24. t. m. v dvorani Centralne posojilnice in prične ob 3. pop. Otroci naj pridejo v spremstvu starišev, oziroma varuhov. Seveda so vabljeni k tej rireditvi vsi naš malčki in palčki brez razlike.

Našim malčkom! Vi vsi, ki imate še kake igrače doma, katerih še niste pokvarili in ki pričakujete za Božičnico novih, vi vsi, ki ste dobro oblečeni in imate vsega dovolj, ker skrbé Vaša skrbna mama in ata za Vas, Vas vse vabimo, da ne zabite naših vojnih sirot. Prosite doma mamic, naj Vam dovolijo, da tudi nekaj darujete. To bo veselje za one malčke, ki so zapuščeni od vsega sveta! In nato bo v zlatih črkah stalo v Božji knjigi in še na tem svetu v »Straži«, da je naš Ziga daroval to in to igračo in še kaj družega in da je naša Milica oddala svojo najlepšo punčico. Vsi ste vabljeni tudi, k Božičnici. Darove sprejema upravnštvo »Goriške Straže«.

Seznam vseh darov v blagu in denarju objavim v prihodnjih številkah »Goriške Straže«. Ako bodo prišla z dežele po Božičnici, se bo najrevnejše otroke še naknadno obdarilo. Pri vsakem darilu naj se izrecno omeni, da je namenjeno Božičnici.

Domače vesti.

Grof Alfred Coronini. V ponedeljek jutraj se je razširila po mestu žalostna vest, ki je posebno goriške Slovence hudo prizadela, namreč da je v noči od nedelje do ponedeljka izdihnil svojo blago dušo, previden s svetotajstvi sv. vere velerodni gospod grof Alfred Coronini-Cronberg, veleposestnik, bivši deželni in državni poslanec itd. Pokojni gospod grof je bil do zadnjega časa čvrst in krepak, a srčna kap je naredila njegovemu življenju nagel konec. Včeraj, 15. t. m. so položili njegove zemeljske ostanke v kapelici na Cingrafu k večernemu počitku. — Vsi go-

18. Kdor išče — najde.

Da, da! Če prej bi vedel! Že cel teden po mestu poprašujem iščem sobe, zaman, ljudje se smejejo mi v zobe, češ ta-le mož je sila radoveden,

po sobi vpraša, joj! je zagoveden. Od severa do juga in narobe potim se po stopnicah vsled maščobe, usmiliti se noče me nobeden.

Iskaje sobe moram tudi piti po krčmah, po hotelih s prenočišči, zato zapomnim dobro si Gorico,

kjer moram noč in dan okrog hoditi. Nobene sobe niti na dvorišči dobil še nisem, pač pa — vodenico.

19. Goriška razsvetljava.

Svoj čas zvečer res bilo je zabave! Sedeli smo pri »Orlu« v sobi mali, kjer nekateri pridno so kvartali, tam v kotu drugi peli so sanjave,

otožne pesmi narodne, Vipave se trtni sok je penil nam v bokali, dokler zaprli niso se lokali, dokler ni prišlo k nam oko postave.

I zdaj sedimo pri kvartinčku vina, a smeh se pristni več ne družji z nami in pesem nas je tudi zapustila,

med nami vlada grobna le tišina, iz koje nas edino še predrami slučaj, ko nam elektrika ga špila.

riški Slovenci se hvaležnim srcem spominjajo njegovega krepkega in odločnega nastopa kot dež. in drž. poslanca v prilog naših pravic ter našega gmotnega in dušnega napredka. O tem bo v našem listu še govora, za danes zaključimo: naj počiva v miru!

+ **Prof Maks Pleteršnik** je slavil te dni svojo osemdesetletnico. Kljub visoki starosti je še čil in zdrav in se živo zanima za slovanske razmere. S ponosom lahko zre na svoje življensko delo »Slovensko-nemški slovar.« Njegovi učenci se z veseljem spominjajo svojega dobrega profesorja. Bil je marljiv delavec v vinogradu slovenskega slovstva. Služboval je svoj čas kot profesor tudi v Gorici.

+ **Stavka državnih uslužbencev.** V Julijski Benečiji je izbruhnila stavka državnih uslužbencev. Stavkajo vsi državni uradi brez izjeme kakor sodnija, davkarija, pošta itd. Profesorji in učitelji državnih in meščanskih šol (tudi slovenskih v Idriji in Tolminu) so započeli stavko na svojo roko. Povod stavki je nezadostna plača. Gibanje je pričelo v nedeljo popoldne. Dasi je generalni civilni komisariat opozoril stavkajoče, da jim bodo ustavljene plače in da se uvede proti nji disciplinarno in kazensko postopanje, ako se ne vrnejo na delo do 15. t. m., so stavkajoči izjavili na zborovanjih, da bodo vztrajali tako dolgo, da se sprejmejo vse njihove zahteve.

Ljudje z dežele, ki imajo opravka v mestu pri raznih državnih uradih naj torej te dni ne delajo brezpotrebni poti in naj počakajo, da se vrne v tem pogledu normalno življenje.

+ **Nov bombni atentat v Gorici.** Zdi se, da nam ta naslov ne izgine več z dnevnega reda. V nedeljo se je zgodil že tretji slučaj. Najprej bombe na koncertno prireditel, nato bombe v poslopje, kjer stanujejo samo revni, po vojni najbolj prizadeti begunci, v nedeljo pa bombe na mazzinijance. In kakor smo obsojali prva dva slučaja, tako obsojamo tudi ta zločin. Če bi človek ne živel sredi med temi dogodki, ne bi si mogel predstavljati, da je mogoče tako zavratno hudodelstvo. Nekaj tržaških mazzinijancev je prišlo v nedeljo v Gorico, da počasti spomin na Kalvariji padlega poročnika Alda Comandinija. Imeli so s seboj svojo godbo, ki jim je svirala ob prihodu v mesto in istotako ob odhodu. Po slovesnosti na Kalvariji so se udeležniki povrnili v mesto in se ustavili na sedežu mazzinijanskega društva v poslopju, kjer je gostilna Marzini. Proti večeru t. j. okoli 7. pa so se vračali na južno postajo. Godba in ves sprevoj sta se ustavila pred kolodvorskim poslopjem. Ob splošnem veselju in radosti, ki je vladalo pri izletnikih in gostiteljih — bilo je navzočih mnogo žensk in otrok — pa počil naenkrat bomba, vržena očitno z vzvišene pešpoti neposredno na trg pred kolodvorom. Posledica je bila grozno vpitje in bežanje na vse strani, na tleh pa je obležalo število ranjenih. Med ranjenimi je otrok n dva ali trije orožniki. Vseh skupaj je ranjenih kakih trideset oseb, kakor se pripoveduje. Bila je vržena tudi še druga bomba, ki pa na srečo ni razpočila. Srečnemu je tudi pripisovati, da bomba ni dosegla gruče, marveč da je padla nekaj korakov bolj na strani, tako da ni razpočila v sredi med ljudmi.

+ **Občinske zadeve.** Glasom odloka gen. civ. komisarijata v Trstu je prideljen občinskemu upravitelju g. Antonu Mikuž pri Sv. Luciji upravni odbor sestojč iz

20. V Liguriji.

»Kaj vidim, Janko?! Sv. Margarita!! S predpasnikom si kuhaš sam kosilo. Nikakor, hvala lepa za vabilo, bolan sem malce, nimam apetita.

A kje je danes žena tvoja skrita, se moti z delom v pralnici? Perilo možem že mnogim jed je prismojilo! Morda pa tašči tvoje grehe čita?«

»Če se ne motim, zdaj je zborovanje, in žena hodi menda tretjič že tja reševati politično vprašanje,

tačas polento jemo jaz, otroci. — Politika, polenta, zdaj obe ostaneta nam kajpak na želodci!«

21. Botanika in etimologija.

»Kaj neki, Stanko, se ti je zgodilo? Nervozen si, sam s sabo govoriš, prestrašen ves kot v mišnici si miš! Že snoči v družbi se je govorilo,

da k doktorju ti moraš po zdravilo, sicer še lahko pljučnico dobiš.« — »Odkrito reci rajši: »Ti noriš!«; zato povem pa to ti v pojasnilo:

iščoč korena Repnu, kraški vasi, dognal sem, da koren njegov je repa, čeprav koren ne more repa biti,

kar smo se v šoli morali učiti. Jezikoslovstvo novo — ta je lepa — pa pravi, da koren je repa včasih!«

kajti narodna poezija je začela nekako v tistem času usihati pri nas, ko je začel krompir rasti — pri nas! Vendar ga srečamo tudi v narodni pesmi, v mlajši sevedu = v modernejši. En sam zgled: Kranjskogorska (torej tudi »montanjarska«) se glasi:

»O da b' rastu krompir, — da b' ga jedu pastir, da b' žvižgav in pev, da b' biu zmerom vesev!«

To je strogo realistična poezija, ta realizem je najkrepkejšo izražen v mojsterški rimi: krompir - pastir! In vendar kaže pogumen poet v idealne višine Stritarjeve pastirsko-idilske epizode. V današnji bolj realistični dobi skoraj ne razumemo Stritarjeve pretirane idealne skrupuloznosti, v kateri govori o krompirju (ki ga sploh ne imenuje); — »ne upamo se ga imenovati po imenu; imé mu je strašno kmečko, prozajično; bojimo se, da bi kaka lepa bralka, mestna gospodična, ne nabrala zaničljivo ust, ako ga naravnost imenujemo.« — To je samo nekaj podatkov, s katerim smo skušali ovreči napačno literarno in estetično trditev, da »s poezijo ne gre« — krompir! »Mestnim gospodičnam« in »goriškim fakinom« morda ne — a nam — žalibog gre, ker mora iti! (To opazko je napisal pod črko ubogi pastir — montanjar, katerega geslo je: »Vsak dan krompir!« Namenjena je tistim, ki so siti vsake resne besede in — nikdar lačni krompirja!)

Pozor !!

Nova

Pozor !!

**slovenska manufakturna trgovina
in trgovina z izgotovljenimi oblekami**

== V GORICI ==

ANDREJ MAVRIČ

Gosposka ulica št. 11 (Via Carducci)

v prostorih bivše znane trgovine Ivančič in Kurinčič

Predno nakupite manufakturno blago za jesen in zimo, ne zabite obiskati zgoraj imenovane manufakturne trgovine in trgovine z izgotovljenimi oblekami, z raznim perilom itd. — Trgovina je bogato založena z vsem blagom in postreže dobro in po zmernih cenah. — V zalogi ima krasno volneno in bombažasto, kakor tudi priprosto blago. — Enako ima v zalogi izgotovljene vsakovrstne obleke za gospode in delavce, za meščanske in kmečke dečke. — Kar se v zalogi ne nahaja, preskrbi takoj po meri, kajti tvrdka ima veliko lastno krojaško delavnico in izgotavlja možke obleke po najmodernejših krojih in po zmernih cenah.

Novoporočenci pozor !

Obrnite se zaupno na tvrdko **Andrej Mavrič**, ki postreže z izvrstnim blagom: **s preprogami, odevami, blazinami, štramaci, volno** itd. in sploh z vsem potrebnim, kar potrebuje moderna nevesta.

Za zimo !

Blago za suknje prve vrste, izgotovljene suknje, težke in lahke, elegantne in priproste. — Vse po solidnih cenah.

Ravnokar je došlo blago za zimo

iz prvih in najboljših tovarov. Tvrdka postreže solidno. Izbera bogata. — **Cene stalne !**

Poskusite pri domači tvrdki

Andrej Mavrič v Gorici

Gosposka ulica št. 11 (Via Carducci)

v prostorih bivše znane trgovine Ivančič in Kurinčič.

sledečih gospodov: Ignac Fratnik, Jože Abram, Lovrenc Bizalj, Matevž Breščak, Josip Kovačič, Josip Fratnik, Josip Štrukelj, Franc Kovačič, Franc Baloh in Anton Klemenčič.

+ **Rojice.** Kakor slišimo, dobila je Štandrezka občina ponudbo, naj bi Rojice prodala. Živo priporočamo občanarjem, naj stvar dobro premislijo, naj se o tem posvetujejo s slovenskimi veljaki in juristi in aj po njih nasvetih odločijo.

Učiteljsko društvo za goriški okraj bo zborovalo v četrtek 22. t. m. ob 9^{1/2} predp. v Gorici v „Centralu“.

Dnevni red:

1. Učiteljsko in mladinski list „Nov rod“.
2. Razgovor o volitvi zastopnikov v okrajni šol. svet.
3. Razni predlogi in nasveti. — Predsednik.

+ **Velika železniška nesreča v Bivju** V Bivju blizu Devina se je pripetila v torek velika železniška nesreča. Okoli 11. se je odpeljal iz Bivja proti Trzliču tovorni vlak. Nasproti sta mu pridrveli dve lokomotive in se zagnali z vso silo vanj. Vsled sunka je bilo šest vozov skoraj popolnoma razdejanih. Pokvarjene so bile tudi lokomotive. Nesreča je zahtevala več človeških žrtev. Vlakovodja na tovornem vlakcu je mrtev, težko ranjen je zavirač, vse drugo osebje pa je več ali manj nevarno ranjeno. Vlaki, ki prihajajo iz Italije in iz Trsta, se morajo na kraju nesreče ustaviti, potniki izstopiti in oditi peš do vlaka, ki čaka na nasprotni strani, da nadaljuje svojo pot.

+ **Nesreča.** Zadnjič smo poročali o smrtni nesreči, ki ji je bil žrtev nadebudni Ciril Leban iz Ročinja. V dotično poročilo pa se je vsled nezadostne informacije urinila neka netočnost. Ciril se je namreč peljal z dvokolesnim vozom iz Kanala proti Ročinju. Ko je slišal, da prihaja za njim avto, se je ustavil ob zidu zadnje hiše v Kanalu in dajal z rokami in klici znanjenje, da bi se avto ustavil. Mem tem pa je bil avto že zadel v voz in vrgel nesrečnega mladeniča pod se ter ga strašno zmečkal.

Razprodaja podob svetogorske M. B. — Gospodje, ki so razprodali že poslane podob svetogorske M. B., so naprošeni, naj denar čimprej pošljejo preč. kn.-nadškof. ordinariatu. Kdor pa ni še razprodal, naj se potruji, da se to kmalu zgodi oziroma naj ostale podobe vrne, ker poprašujejo drugi po njih.

+ **Iz seje goriške trgovske in obrtne zbornice.** Predsedništvu se je naložilo, da ponovi korake in izposluje otvoritev poštnega urada v ulici Carducci in na obeh železniških postajah; sklene se zahtevati zopetno otvoritev krajevnega in medkrajevnega telefonskega prometa; sklene se povabiti čimprej trgovsko zvezo na posvetovanje glede vprašanja goriških tržnih cen; sprejme se na znanje vsebine spomenice, ki se je poslala ravnateljskemu državnemu železnici v Trstu glede izboljšanja blagovnega prometa na obeh kolodvorih posebno na severnem, in se ugotovi potrebnost sklicati posvetovanje tudi glede izboljšanja službe osebnih vlakov; sprejme se na znanje koraki, ki so se uvedli v dosego prepovedi za izvoz sena iz dežele. Sprejeti so bili še nekateri drugi predlogi.

+ **Sedeži komisij za ugotovitev in obračun vojnih odškodnin.** Komisije za ugotovitev in obračun vojnih odškodnin začnejo baje v kratkem svoje redno delovanje. Teh komisij bo na podlagi kr. odloka od 5. avgusta t. l., št. 1144, sedem. — Sedeže bodo imele v Pulji in v Gorici pri okrajnih, v Trzliču, Tolminu in Trbižu pa pri okrajnih sodiščih.

+ **Kopičenje blaga** na ozemlju, ki je sedaj sicer še zasedeno po italijanski vojaški sili, ki pa pripade po določbah rapske pogodbe Jugoslaviji, je generalni civ. komisariat prepovedal s posebnim odlokom. Gre tukaj za blago, za katero izvoz ni odprt ali pa je izvoz omejen. Založiti se je mogoče z blagom le v množinah, ki ne prekašajo krajevnih potreb za tri mesece. Za tako zalogo pa je potrebno posebno dovoljenje pristojnega civilnega komisarijata.

Povračilo orožja. Civilni komisariat razglašja, da vrne ono orožje, ki je bilo svojčas pred izbruhom vojne oddano avstrijskim oblastim ali ki je bilo po sklenjenem premirju izročeno na vojaško povelje upravičenim lastnikom; prizadeti naj predložijo civ. komisarijatu z eno liro kolehovane prošnje, v kateri naj dokažejo, da so svojčas izročili orožje. Seveda morajo imeti potrebni orožni list.

+ **Na koncertu dne 17. novembra** je izgubila neka gospodična listnico z večjo svoto denarja in par zlatih uhanov. Ker so ji uhani drag spomin, prosi, kdor je našel listnico, naj prinese v naše upravnništvo samo uhane, denar naj si obdrži kot nagrado.

Pri upravi „Goriške Straže“ so še štirje možki klobuki, ena žametna ženska kapa, tri torbice in ena palica. Lastniki naj se zglasijo.

+ **Izgubljena listnica.** V pondeljek, dne 6. decembra t. l., je izgubil podpisani listnico, v kateri je bilo nekaj denarja, obrtni

list in več drugih važnih listin; zgodilo se je to, od postaje v Gorici do Sv. Lucije. Pošteni najditelj je naprošen, da sporoči pismeno na naslov: Alojzij Brevec, Slap ob Idriji, kjer se mu stroški povrnejo.

+ **Izgubila** se je iz Loga št. 29, p. Srpenica, Emma Melihen. Pogrešajo jo že od 5. t. m. Melihen je srednje velikosti, stara 37 let; nosi pepelnasto obleko, krog sebe veliko križato ruto, na glavi črno ruto. Kdor bi kaj vedel o pogrešani, se prosi, da to naznani Mariji Melihen v Logu št. 29, p. Srpenica.

Slike na vojski padlih vojakov, ki so bile priobčene v Koledarju za l. 1921, odpošljemo poverjenikom proti koncu tega leta po pošti. „Narodna tiskarna“ v Gorici.

Razno.

* **Umetniška razstava v Mariboru.** Dne 8. t. m. se je otvorila v Mariboru razstava del slovenskih umetnikov-slikarjev. Izmed kiparjev je zastopan samo Napotnik. Razstavo je otvoril general Maister.

* **Korektura avstrijsko-jugoslovenske meje na Štajerskem.** Iz Maribora poročajo, da namerava razmejitvena komisija na pritožbo prizadetega prebivalstva obmejnega ozemlja popraviti prvotno določeno mejo med Kokošnjakom in Sv. Urbanom tako, da pride pod Jugoslavijo vse ozemlje južno razvodja med Dravo in Muro. Ako se to v resnici zgodi, bi bilo to za Jugoslavijo velikega gospodarskega in obrambnega pomena.

* **Pet remorkerjev na dnu Donave.** Donava in Sava pri Beogradu sta tako padli, kakor že dolgo ne pomnijo. V donavskem rokavu pri Kovini so sedaj našli pet ladij-vlačilnic, ki so bile doslej pod vodo in o katerih niso zadnji dve leti ničesar vedeli. Ko je meseca oktobra leta 1918. došlo do poloma Avstro Ogrske, so na begu iz Srbije prišle omenjene ladje do Kovine, od koder jim ni bil beg več mogoč zaradi pomanjkanja časa. Posadka je ladje potopila v rokavu Donave, in sicer tako spretno, da ni nihče mogel najti o ladjah sledu. Ako bi sedaj ne padla voda, bi se za te ladje nikdar ne izvedelo, ker so bile že popolnoma zasute s peskom in prerastle s protjem. Iz dimnika ene izmed ladij so rastle sedaj že mlade vrbe. Nekaj stotin delavcev je takoj pričelo z dviganjem potopljenih ladij. Pred vsem je potrebno ugotoviti, če niso pokvarjeni ladijski stroji, ker bi bile sicer ladje vredne okoli 20 milijonov dinarjev.

* **Poljedelske organizacije v Španiji,** na Portugalskem, Švedskem, v Holandiji, na Irskem, v Luksemburgu, Belgiji, Poljski, Čehoslovaški in Jugoslaviji so ustanovile mednarodno poljedelsko zvezo, kateri je naloga zvišati poljedelsko produkcijo v posameznih državah.

* **Proces proti morilcu Esad-paše.** V Parizu je končalo kazensko postopanje proti morilcu Esad-paše. Sodišče je morilca — oprostilo, češ, da je ravnal pod pritiskom političnih strasti v trenutki nerazsodnosti. Rzsodba je izzvala v francoskih listih ostre razprave o francoskih sodiščih, o katerih bo dobila javnost čudne pojme, predbacivajoč Franciji, da vladate tam dve pravici. Lansko leto je bil namreč izvršen napad na takratnega predsednika vlade Clemenceaua, ki je bil vsled napada lahko ranjen. Napadalec je bil obsojen na smrt.

Književnost.

— k »Jadranka« bo ime listu, ki ga ustanovi čimprej naše tržaško ženstvo. Izhajala bo enkrat mesečno ter obsegala vse, kar navaja k prosveti in blaginji, bodisi v poučnem, bodisi v zabavnem slogu. Prinašala bo črtice, pesni, novele in zanimive članke o različnih vprašanjih, ki so neobhodno potrebna, da jih temeljito pozna in proučuje naše zavedno napredno ženstvo iz vsega zasedenega ozemlja: toliko to izza jadranske obale, soških bregov in kraških skal, kakor ono izpod Učke in Snežnika. »Jadranka« bo iznašala 70 stotink, kajti izdatki bodo zlasti spočetka tako ogromni, da se bodo gotovo jedva krili s prejemki. Navzlic temu se v to izvoljeni odsek nikakor ne plaši ne s skrbmi ne z dvomi, da bi si lista ne nabavila sleherna slovenska družina in vsaka samostojna ženska.

Saj one, ki so si naprtilo to, ne baš ugodno in težavno nalogo, streme le za tem, da nabavijo nekalko dušne hrane, ki jo — brez razlike na svoj sloj, dobo in poklic — vse naše ženstvo najobčutnejše in nujno potrebuje, ako noče še nadalje stradati in docela odreveneti v tužnem životarenju in nezmišelnem ždenju. — Zategadelj vabimo, prosimo in pozivljamo vsako narodno ženo, vsako zavedno dekle, vsako redoljubno gospo in slovensko gospodično, da opozori na »Jadranko« svoje bližnje in daljnjše prijateljice, ki morda prezrejo v cenjeni »Goriški Straži« pričujoči dopis. Kot resne in dobrohotne pomagalka pa naj nam, liki marljive čebelice, prihite na pomoč s svojimi preudarki in treznimi nasveti vse one, ki se čutijo v tem le količjak večše in sposobne. Zlasti

zavedne učiteljice naj so nam v krepko zaslobmo, saj so ravno one v najtesnejšem stiku z dušnimi težnjami in potrebami jugoslovenskega ženstva.

Rokopise sprejema že za 1. številko — ki izide bržkone ob Novem letu — urednica ga. M. Stepančičeva, Via Scorcola 492 I. »Jadranka« bo v nakup pri prodajalcih drugih časopisov.

Darovi.

— d Za »Sklad Goriške Straže« so nabrali v veseli družbi na svatbi g. Leonarda Renerja iz Sela pri Štjaku 85 lir in sicer sodarovali: Josip Čehovin (Amerikanec) 15 L, Ivan Počkar, Selo št. 2, 10 L, Leopold Štemberger (Jugosloven) 10 L, Ivan Funa, Selo št. 5, 5 L, Neimenovani 5 L, Josip Sanabor, Ravne št. 14, 5 L, Maks Rener, Lože, 5 L, Leonard Rener Selo št. 10, 5 L, Leopold Funa, Štjak št. 43, 4 L, Ivan Večko, Selo št. 6, 4 L, Ivan Funa, Selo št. 1, 3 L, Ivan Seražin Dolenje št. 8, 2,50 L, Bernard Rener, Selo št. 4, 2 L in J. Rener Selo št. 8, 2 L. Bog živi novoporočenca! — Jožefa Trkman iz Podkraja nad Vipavo 20 L, Neimenovani, zaposlen na Pečinah, 10 L, Franc Breščak, Koritnica 4 L, Jakč Skuljerjev, ker je postal stric, 1 L, Mica Skrbeljeva, ker postala teta, 2 L. — 5 Pečanov, ki so obiskali trg sv. Andreja, zato ker smo prepoceni prodani, vsak po 1 L. — Vsem darovalcem iskrena hvala!

Nadaljni darovi za »Sklad Goriške Straže«: vesela družba v Plačah na Vipavskem 31 L in sicer: Marica, ker se ji je menh dobro spekel 5 L, Polde, ki ga je naročil, 5 L, Angelj, ker ga je dobil 5 L, Kornelij kot priča 6 L, Tone Tončkov 5 L in dopisnik, da ne bo zastoj tega pisal, tudi 5 L. Srečna hvala! Naj bi imel g. dopisnik še mnogokrat prilike zapisavati darove za naš list in se za svoj trud tako izvrstno nagraditi kakor gori.

— Za Slovensko Sirotišče je daroval neimenovani na Gočah 30 L. Bog obilo poplačaj!

— d Za pogorelce v Podkraju, p. Col nad Vipavo, nam je poslala g. Jožefa Trkman, poleg že gori izkazanih 20 L za »Goriško Stražo« še 24 L in sicer za Jožefa Trkman 12 L in za Jurija Kobal 12 L. Srčna hvala!

Vinogradniki, pozor!

»TRTNICA« Forčič, Preserje-Komen oddaja cepljenke prve vrste po jako znižani ceni še ta mesec, oziroma do konca zaloge.

Skladni stenski Koledar

za l. 1921

z 365 pregovori je izšel

v samozaložbi „Narodne Tiskarne v Gorici“

ulica Vetturini 9.

Cena L. 4.50, po pošti 5 L. — Trgovci dobe znaten popust.

ZAHVALA.

Ob nepričakovani nesreči in smrti našega nepozabnega sina oziroma brata

CIRILA LEBAN

si štejejo v dolžnost zahvaliti se vsem kanalcem, ki so prihтели na pomoč na kraj nesreče, posebno preč. g. dekanu za podeljene sv. zakramente; istotako se zahvaljujemo vsem onim, ki so ga v tako obilnem številu spremili k zadnjemu počitku. Bog vsem stotero povrni!

ROČINJ, dne 8. decembra 1920.

Žalujoča družina.

Podružnica Ljubl. Kred. Banke v GORICI, Corso Verd „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižce po 3 1/2 % 0/0, na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslavijo in izozemstvo po dnevnem kurzu.

Hiša na prodaj

obstoječa iz 2 sob, 1 male sobe, kuhinje, kleti, 300 klatrov vrta ter vode v hiši, se proda pod ugodnimi pogoji. Naslov:

Via G. L. Cipriani 15.

Ravnokar došla : : domači tvrdki !

velika množina šivalnih strojev za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje iz najboljših nemških tovarov za katere jamčim za dobo 10 let, ter dvokoles original „PUCH“. Ceniki na zahtevo poštnine prosto. Lastna mehanična delavnica.

Priporoča se:

Tvrdka Franc Saunig
Gosposka ulica 25 (Via Carducci)
blizu Korna.

Vabilo

Kanalska okrajna posojilnica

z neomejeno zavezo bo imela

OBČNI ZBOR

::: dne 9. januarja 1921 :::

z naslednjim dnevnim redom :

1. Pregledovanje in potrditev računov za leta 1914—1919.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Slučajnosti.

KANAL, dne 15. decembra 1920.

Načelstvo.

lšče se izvežbana kuharica,
starost 25-35 let, za dobro hišo.

Zglasiti se v pisarni

Dr. Medvešček, Corso Verdi 37.

Naši gozdi.

Ne uničujte gozdov.

V naših hribih poje sekira gozdom smrtno pešem, padajo drevesa, krasota naših gor, prej gosto obraščena pobočja in obronki kažejo nam gola rebra, žalosten pogled.

V srednjem veku in v poznejših stoletjih so imeli naši hribi veliko več gozdov kot dandanes. Nepremišljenost in pohlepnost po denarju jih je opustošila, in sedaj hočejo uničiti še, kar je ostalo.

Zgodovina Tolminskega, katero je spisal profesor Simon Rutar, naše gore list, navaja na strani 151.: »Še v srednjem veku so bili vsi naši hribi do precejšnje višine pokriti z gostimi gozdi, večinoma mesecnovimi in smrekovimi. V preteklih treh stoletjih pa se je zmanjšala z gozdi obraščena površina več kakor za polovico. Zgodilo se je večkrat, da so pastirji zapalili jelove gozde, in da so vsled tega ostali goli celi obronki. To velja zlasti o Bovškem, kjer je uničil velik požar ves krasni gozd na podnožju Velikega vrha (Rombona). Takim nesrečam pridružilo se je hudo (na beneški meji) ali nepremišljeno sekanje gozdov in pohlepnost vlade, ki je hotela iz gozdov, katere si je sebi lastila, v kratkem času kolikor mogoče velik dobiček imeti.«

V 17. stoletju so neusmiljeno sekali tolminske in bovške gozde, celó Benečani od Nadiže so hodili v tolminske gozde, kakor bi bili njihova lastnina. Bovški glavar Jurij Filip Gera je pisal 26. maja 1616, v tem oziru pomilovalno pismo nadzorniku gozdov Arardu. Toda vlada se na vse pričože ni zmenila. Na strani 155 berem: »Da bi se nepotrebno sekanje drv ustavilo, prepovedal je tolminski grof 18. januarja 1744, da se ne smejo drva na Beneško izvažati, in to pod kaznijo od 25 gold. za vsak voz drv. Nekateri, ki so to prepoved prestopili, bili so brez usmiljenja kaznovani. Ali tudi to ni dolgo pomagalo, ker so pozneje začeli Kotarji zopet drva izvažati. Zato je moral grof l. 1761. omenjeno prepoved ponoviti.

Kako zelo so bili izgubili tolminski gozdi svojo vrednost, vidi se najbolje iz tega, da je bila vlada l. 1763. za samih 1000 goldinarjev prepustila pravico, na Tolminskem drva sekati in plaviti društvu Santo Businelli. L. 1767. 20. marca sklene gozdni nadzornik Leonhard de Bugliani v Gorici pogodbo z omenjenim društvom na 28 let, da sme drva sekati po cesarskih gozdih na Krnu, v Slapišči, v Tolminski, ob Zadolščici, v stari in novi Kneži, v Bači in na Petrovem brdu. Vsled te pogodbe smelo je društvo v omenjenih gozdih sekati les vsake vrste (za stavbe, deske in drva), ter izvažati ga tudi iz dežele, ali vselej samo po nakazu gozdnega urada v Gorici. Vendar ima vlada pravico, jemati iz omenjenih gozdov potreben les za vse javne zgradbe, ceste itd. Teh lepih pravic se je društvo Businelli popolnoma posluževalo. Pri tem podjetju imelo je tako sijajen dobiček, kakoršnega se niso bili družabniki nadjali.«

In dandanes se skoraj približno enako godi. Naše ljudstvo prodaja kakor za stavo svoj dragoceni les. Čemu? Je-li v stiski, je-li v dolgovi? Ne, dolgove je lepo poplačalo, tudi pomanjkanja ni. Vse pa kaže, da ga je napadla lirična bolezen. Poznam bogatega kmeta, kateremu plesnijo tisočaki doma v marajni t. j. v omari. Svoj obširni gozd je prodal za lepe lire, prejel je mnogo tisočakov. Srce me boli, ko moram mimo pobočja, kjer so se še pred kratkim nahajale debele, goste, visoke in ponosne smreke, in moramo sedaj gledati opustošenje, gola rebra. Tužna nam majka, kam jadramo! Pravijo, da še nikoli niso tako drago prodajali lesu kot sedaj. Jaz pa smelo trdim, da še nikoli niso tako po ceni oddajali svojega lesu kot sedaj. Zakaj? Zato, ker gozdi ohranijo vedno svojo visoko vrednost, saj se dan na dan zelo bogato sami obrestujejo, gozd naglo raste, med tem ko papir ostane le papir in utegne nekega lepega dne izgubiti še to malenkostno vrednost, ki jo ima. Kmetovalci, posestniki, bodite pametni, ne uničujte svojih lepih gozdov. Vedite, da s prodajanjem gozdnega lesu, uničujete naše narodno gospodarstvo. Če pojde tako naprej, postanejo kmalu naši lepi hribi — Kras. In les, ki ga prodajate, kam gre? Trgovci, katerih vozniki nam ceste in poti s težko obloženimi vozovi grozno kvarijo, ne da bi jih popravljali, se z njim okoriščajo in si delé masne dobičke, med tem, ko naši razdejani domovi po večini leže še vedno v razvalinah. Naše nesrečno ljudstvo, ki je takorekoč nago bežalo pred vojno viharo ter okusilo vso grenkobo begunstva, se je zopet takorekoč nago vrnilo na svoj porušeni dom, na svojo nad vse drago mu grudo, zemljo, ki je posvečena po njihovem znoju, potu in znoju njihovih prednikov. In to toliko preizkušeno ljudstvo si je s svojo žilavostjo in vztrajnostjo za silo zakrpal svoja poslopja, in mnogi prebivajo kakor v prazgodovinski dobi trogloditi v podzemeljskih jamah in

kletah, a naš les se izvažata daleč, daleč v tuje kraje med tuje ljudstvo. Toda naše ljudstvo vztraja, dela, trpi. Zato bo tudi v svojo vztrajnostjo vse premagalo in doživelo boljše čase.

A vi kmetovalci in posestniki, ki niste okusili begunstva, ki imate svoja poslopja nepokvarjena, ki niste ničesar izgubili, ampak si celo zelo opomogli, ne prodajajte svojih gozdov, svojega lesa. Ako ga imate v izobilju, odstopite ga za majhno ceno ali celo zastoj kot brat bratu našemu ljudstvu, ki se mesto v svojih prejšnjih lepih domovih, mora skrivati v razvalinah. Pri tem ne boste obubožali, pač pa boste na ta način našemu narodu zelo koristili, povzdignili boste naše narodno gospodarstvo in blagostanje. Hvaležnost trpečih in naroda ne izostane. Črnihovski.

:-: Sprejme se :-:

14-16 letnega učenca v trgovino z mešanim blagom. — Obrniti se je na Petra Del-Linza Hruševje pri Postojni.

PRIMORCI POZOR!

Nad 50 raznovrstnih

hiš in posestev

ima na prodaj

Ant. P. Arzenšek,

obl. konc. posredovalnica za nakup in prodajo hiš ter posestev.

Sp. Štajersko. CELJE, Kralja Petra cesta 22.

Ivan Kacin izdelovatelj orgelj in harmonijev

Gorica, ulica Sv. Antona 24.

Izdeluje vsakovrstne harmonije po amer. sistemu, orglje, postavlja cinaste prospekte, uglašuje orglje, harmonije, klavirje. Strune za klavirje, jezike za harmonije itd. vedno v zalogi.

Naznanilo.

Vzajemna zavarovalnica proti požaru v Ljubljani naznanja sl. občinstvu, da je njen krajni zastopnik za Gorico in goriško okolico g. BENSÁ CIRIL, stanujoč v Gorici, Piazza Cristo št. 2, kateri sprejema in zavaruje poslopja, razne premičnine tudi v barakah, cerkve, zvonove itd. itd. Priporoča, da se vsi zavarujejo pri široko znanem zavodu.

Zidarsko podjetje

sprejme v službo

pisarniško moč,

veščo knjigovodstva, strojepisja in italijanščine. Ponudbe: Renče 295 pri Gorici.

Knjigarna Kat. Tisk. društva

:: GORICA ::
MONTOVA HIŠA

Bogata zaloga papirja in vseh pisarniških potrebščin. Slovenske leposlovne, mašne in šolske knjige vedno v veliki izbi. Velika izber nabožnih in drugih slik v okvirjih in brez okvirjev. Pomnoževalne aparate „Hektograf“. Prozorne papirje za načrte in papir (Lichtpaus) za na solncu prekopirati, načrte za stavbene mojstre, tuši iz tovarne Günther Wagner, svinčniki Koh-i-nor in drugi iz tovarne Hardtmuth, vse v bogati izbi, cene brez konkurence. — Prodaja na drobno in na debelo. — Sprejema se naročila pečatov.

Trgovina v ulici Carducci 2.

Bik na prodaj, sive pasme, potrjen od komisije, star 2 leti in 1 mesec, dober za plemo. — Naslov: OREL VEKOSLAV, Ponikve 5, p. Tomaj.

VIPAVCI!

V slučaju potovanja dobite prenočišče v gostilni in kavarni Besednjak na Opčinah št. 356. Svoji k svojim!

COLLEDANI :: :: ::

Otvoritev trgovine vsakovrstnega

usnja ::

čevljev

Gorica, Riva Castello št. 4

(na vogalu Starega trga).

Drašček Fanny, Gorica

Via Rastello št. 1

trgovina s kolonijalnim in mešanim blagom na drobno in na debelo. Dobra moka bela in koruzna, fižol, ječmen itd. Blago sveže. Priporoča se za obilen obisk. — Postrežba dobra. — Cene zmerne.

BRATA CEJ

sobna slikarja

Gorica, Via Ascoli št. 5

priporočata se slavnemu občinstvu.

Važno naznanilo.

Bazar Leopolda Zakrajšek

Corso Verdt 13.

Ob priliki semnja sv. Andreja sv. Miklavža in Božičnih praznikov, naznanja da si je nabavil veliko izbero vsakovrstnih igrač in galanterije za darila, porcelane in kuhinjske posode iz aluminja in železa (email).

Trgovina s špecerijskim in kolonijalnim blagom

: Rihard Nardin :

GORICA - ulica sv. Ivana 10 - GORICA

se priporoča cenj. občinstvu iz mesta in dežele. Blago najboljših vrst. Postrežba solidna po zmernih cenah.

Proda se vsa fotografirana oprava.

1 Salon aparat 18x24 z finim Dalmaier objektom.
2 mala aparata kompletna 13x10.
Električna lampa za nočno fotografiranje (Bing-lampe) ter vse druge potrebščine. — Naslov pove uprava „Gor. Straže“.

Naznanilo.

„Kmetijsko društvo v ipavi“ ima v svoji zalogi večjo množino prvovrstnega vina, letnik 1920 napravljeno po novem načinu. V zalogi so tudi druga namizna in sortirana vina.

E. RIESSNER (prej) Pavlin E.

Nunska ulica 10 — GORICA — Nunska ulica 10

nasproti „BELEMU ZAJCU“.



VELIKA ZALOGA

mrtvaških rakev, nagrobnih vencev, trakov, umetnih cvetic; posebnih vencev za neveste, cvetic za cerkve, palm, vencev za novomašnike in poroke, mrtvaških oblek. itd

papirja in drugih potrebščin za okrašnje rakev, zlatih črk voščenih sveč itd.

CENE BREZ KONKURENCE.

LENARD NEMEC

gostilničar v Biljah št. 127 naznanja sl. občinstvu da zopet otvori za praznike svojo dobroznano gostilno.

Pozor vinorejci!

Imam na prodaj 30 tisoč cepljenih trt črne in bele vrste na raznih ameriških podlagah. V zalogi so tudi trte za na dvorišča (latniki). — PIPAN JOSIP, Preserje 16 pri Komnu. — Cene po dogovoru.

Za božične praznike!

Opozarjam sl. občinstvo v mestu in na deželi naj ne pozabi pri nakupovanju manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek obiskati domačo tvrdko

ANDREJ MAURIČ

GORICA, GOSPOSKA ULICA ŠT. 11.

Imam v zalogi sledeče:

Delavske obleke od Lir 90 naprej	
„ hlače „ „ 18 „	
Suknene obleke „ „ 120 „	
„ hlače „ „ 40 „	
Obleke za dečke „ „ 30 „	
Suknje „ „ 150 „	
Površni jopiči „ „ 100 „	

Bogata zaloga vsakovrstnega blaga. — Lastna moška in ženska krojačnica, zaloga kožuho. — CENE ZMERNE.

Priporoča se za obilen obisk

Andrej Maurič.

Sprejme se učenca.

IVAN VUGA ::

krojač in trgovec

v Solkanu šte. 55

naznanja slav. odjemalcem iz dežele in mesta, da je otvoril svojo krojačnico in prodajalno z manufakturnim blagom.

Cene zmerne!

Cene zmerne!

Ženitna ponudba.

Dva čvrsta mladeniča (Korošca) od 24 30 let stara, eden elektrotehnik, drugi kotlar, želita znanja z gđno. Slovenko, ker bi se rada priučila slov. jeziku. One, ki bi imele veselje ju v tem vaditi imajo prednost.

Ponudbe na naslov

Franc in Ivan Primožič
poštno ležeče, Gorica.

RAZGLAS.

Od 1. januarja 1921 naprej se napravi na tukajšnjem občinskem pokopališču nov vrstilni red.

Pozivljajo se vsi lastniki nagrobnih spomenikov, da jih odstranijo tekom tega leta, ker se v nasprotnem slučaju prodajo dražbenim potom na račun občine.

Nedotaknjene ostanejo le one grobnice, kojih lastniki se izkažejo do 31. decembra 1920 s pravilnim dovoljenjem, katero zapade še le po 1. januarju 1921.

Županstvo v Šempetru pri Gorici.

Komisar:

GALLEUSIG.



:: VUK JURIJ ::

v Raštelu št. 32,
podružnica na Kornu.

Velika zaloga usnja in črevljev, črevljarskih potreščin.

Na debelo! Na drobno!

Cene tako nizke, da se ne boji konkurence.

Poskusite!

Pozor! Prvi dovoz šiv. strojev iz renomiranih nemških tovarov v Gorico!

Tvrška

Elija Čuk, Gorica

Stolni trg levo št. 9.,

usoja si naznaniti, da je došlo v zalogo veliko število šiv. strojev iz najboljših tovarov, kakor: „Kaiser“, „Dürkopp“, „Gritzner“, „Köhler“, in tudi vsi k tem strojem spadajoči deli. Posebno opozarja na čevljarske stroje. — Cene konkurenčne, postrežba točna. Obširno jamstvo za kakovost blaga. — Priporoča se udani

Elija Čuk, sodni izvedenec.

Prihranite.

Tvrška

O. Pascual & Comp.

Corso Verdi 24 GORICA ul. Raštelj 10

naznanja da je znižala

cene za 10%

na vsem blagu, katero se nahaja v lastni veliki zalogi, manufakturni trgovini in delavnici — in sicer do novega leta.

Cene nizke in jako ugodne.

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ

Dr. J. Bačar in V. C. Hansen

zobotehnik

ulica 24 Magglo (prej ulica Tre Rè) št. 9

(v bližini kapucinske cerkve)

ordinirata od 8^{1/2}, do 6 ure — ob nedeljah od 9 do 1 ure.

Brezbolestno izdiranje in plombiranje zobov.

Umetni zobje po najnovejši tehniki.

O. BRUGGNALLER GORICA
Nunska ulica št. 35.

Prodajalna mrtvaških predmetov.

VELIKA ZALOGA KINČA ZA RAKVE VSAKE VRSTE.

Lastna delavnica za rakve in vence iz suhih cvetlic; obleke in črevlji za mrtve, vsakovrstni žalni predmeti, sveče iz pravega voska; pajčalonci, venci in šopki za neveste, birmance in za prvo sv. obhajilo.

VSAKOVRSNE SUHE CVETLICE.

— Cena izven vsake konkurence —
Sprejemamo tudi posebna naročila.



Trgovina dvokoles in šivalnih strojev

ELIJA ČUK

sodni izvedenec

Stolni trg 9. (levo) - GORICA.

priporoča svojo bogato zalogo, šivalnih strojev, dvokoles, kmetijskega orodja, gramofonov i. t. d. ter si dovoljuje opozoriti sl. občinstvo na velik dohod dvokoles „PUCH“ šivalnih strojev na izbero.

Priporoča svojo mehanično delavnico za najrazličnejša popravila.

Zagotavlja točno in solidno postrežbo



TRGOVINA

TEOD. HRIBAR - NASLEDNIKI

Corso Verdi št. 32.

Se priporočajo slavnemu občinstvu v mestu in na deželi za obilen obisk.

BLAGO SOLIDNA.

GENE ZMERNE.

Solidni izdelki!

Najpotrebnejše božično darilo je

„POHIŠTVO“

katero dojde spet v večji množini

Anton Breščak, Gorica Via Carducci 14
(lastna hiša).

Gene brez konkurence!

Obiščite

velike zaloge izgotovljenih oblek

— tvrdke —

JUST VUGA & COMP.

Corso Verdi 38 - v Gorici - Corso Verdi 38

(Prej J. MEDVED)

Oddelek oblek
za ženske:

Suknje - - - od 240-650
Kostumi - - - od 220-500
Princes - - - od 195-425
Krila - - - - od 80-160
Golf-volnene - od 150-240
Bluze - - - - od 48-125
Nepremočljivi
plašči - - - - od 300-450

Bogata zaloga kožuhovine
za gospe.

Oddelek oblek
za moške:

Suknje (paletó) od 200-595
Površni jopiči od 220-295
Obleke - - - - od 140-390
Hlače - - - - od 60-170
Telovniki - - - od 50-90
Obleke za dečke od 75-145
Nepremočljivi
plašči - - - - od 320-650

Bogata izbira vsakovrstnega blaga.

Lastna krojačnica pod vodstvom g. Aug. Gachet.

STALNE CENE.

STALNE CENE.

— Tvrška —
Kuštrin & Marmolja - Gorica

ulica Carducci št. 25 (prej Gosposka ulica)

priporoča svojo trgovino in zalogo špecerijskega, kolonijalnega blaga in deželnih pridelkov na splošno toliko meščanom kakor deželanom, trgovcem, krčmarjem in zasebnikom.

Za solidno in konkurenčno postrežbo jamčita

Zgornja.

M. KRAINER VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA
NA DROBNO — NA DEBELO
GORICA, VIA RASTELLO 34—37.

Volnene in bombažasto sukno za moške
in ženske.

Velika izbira perila, šifona, raznovrstnega platna za rjuhe, brisač vsake vrste, serviet, belih in barvanih namiznih prtov vsake velikosti, žepnih robcev, volnenega, bombažastega in sukanega blaga za blazine, volnene in bombažaste odeje, bele in barvane posteljne prevlake, z volno napolnjene in s klotom raznih barv, volnenim porhatom, zefirjem, etaminom in batistom prevlečene odeje.

Velika izbira

- potrebščin za krojače in šivilje -

Obleke za moške, dame in otroke. Bele in barvane moške srajce in spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naročila oblek in perila za moške, dame in otroke.